

Karakterisering och kulturhistorisk värdering

Vrå kyrka

Vrå socken i Ljungby kommun
Kronobergs län

Smålands museum
Samuel Palmblad
2007

Inledning

Bakgrund och syfte

I samband med upprättandet av vård- och underhållsplaner för kyrkor i Växjö stift har Smålands museum på uppdrag av BSV arkitekter & ingenjörer AB i Värnamo genomfört en karakterisering och kulturhistorisk värdering av Vrå kyrka under vintern 2007. De kyrkor som berörs är de som tillhör Svenska kyrkan och omfattas av kulturminneslagen, dvs. kyrkobyggnader som är tillkomna före utgången av år 1939 och ytterligare några som skyddas genom särskilt beslut av Riksantikvarieämbetet. Arbetet bekostas av medel från den kyrkoantikvariska ersättningen. Karakteriseringen och den kulturhistoriska värderingen syftar till att användas som underlag för vård- och underhållsplanen.

Nedanstående material består av en historik över kyrkobyggnaden, en beskrivning av exteriör och interiör samt en kulturhistorisk bedömning. Arbetet har varit uppdelat i en fältdel med inventering samt arkivgenomgång. De aktuella arkiv som gått igenom har främst varit länsmuseets topografiska arkiv och Antikvarisk- topografiska arkivet, Riksantikvarieämbetet i Stockholm. Uppgifter har vidare hämtats från aktuell litteratur däribland hembygds litteratur. De redovisade arkivuppgifterna utgör en sammanfattning av genomgångna arkiv och ska inte ses som en komplett beskrivning i kyrkobyggnadens historia.

Kulturhistorisk bedömning

En kulturhistorisk bedömning är aldrig definitiv utan kontinuerligt föremål för omvärderingar. Bedömningen utgår från såväl den enskilda kyrkobyggnadens värden som kyrkomiljön i sin helhet, men också till värden i förhållande till andra kyrkobyggnader i stiftet och övriga landet. Inför varje planerad förändring skall tillstånd inhämtas från länsstyrelsen och varje ärende behandlas där från fall till fall. Den kulturhistoriska bedömningen utgör underlag för beslut om vilka åtgärder som kan vara berättigade till kyrkoantikvarisk ersättning

Vrå kyrka

Kortfattad historik

Vrå socken gränsar till Hallands län och har under äldre historia präglats av dess närhet till det danska riket ifråga om gränshandel och transporter. Riksväg 25, mellan Halmstad och Kalmar, delar socknen i två delar. Dagens kyrka som stod klar 1836 uppfördes ungefär på samma plats som den medeltida. Den äldre kyrkan är förhållandevis väl beskriven i en handling från 1750-talet.

Ritningar från Överintendentsämbetet inskaffades 1831 men församlingen var inte nöjd med utförandet och istället förordades att kyrkan i Annerstad skulle utgöra förebild. Denna önskan realiserades även om flera avvikelser är tydliga. Byggmästaren var troligtvis P. Pettersson från Sandhult i Västergötland. Då församlingen var liten med begränsad ekonomi utgjorde kyrkobygget en oerhörd kraftansträngning där medel för orgel och predikstol exempelvis kunde frigöras först i början av 1850-talet.

Två större interiöra renoveringar har utförts, 1921 och 1957. Förändringarna var dock måttfulla varvid kyrkorummet får betraktas som förhållandevis välbevarat.

Exteriör

Exteriören präglas helt av nyklassicismens stilrena och enkla utformning. Kyrkan är uppförd i sten med putsade och vitkalkade fasadytor. Den gråmålade sockeln är starkt utskjutande med markerade fält i putsen. Tornet är förlagt i väster, det rektangulära långhuset har en halvrund koravslutning i öster. Huvudingången är förlagd till tornet, en portal är även placerad på långhusets sydsida. Vid 1921 års renovering tillskapades en ingång till sakristian, denna entré förlades till korets mitt men är numera igenmurad. Dock har dess ursprungliga omfattning markerats i putsen.

Huvudporten som erhöll sina dörrblad 1957 har en omfattning bestående av putsade halvkolonner. I kompositionen ingår även ett halvcirkelformat fönster, indelat i tre bågar, som är placerat direkt över porten. Strax ovanför sitter en inhuggen minnessten med förgylld text. Dess lydelse är följande: *År 1836 under Carl XIV Johans regering Mich (?) 4:2*. Denna minnessten ansluter till ytterligare ett halvcirkelformat fönster, dock ej blyspröjsat.

Tornet innehåller endast ett större fönster, placerat ungefär på västsidans mitt. Detta rundbågiga fönster är uppdelat i fem bågar med blyspröjsade rutor. Nedanför dess solbänk är året 1836 markerat med ankarjärn. Panelklädda ljudluckor finns i varje väderstreck. Den brädfodrade lanterninen framhävs genom dess hörnpartier som består av kopplade pilastrar. En illusoriskt målade lucka finns på varje sida av lanterninen. Korset är närmast svart och saknar förgyllning.

Sydportalen har en utformning som är snarlik huvudporten men upplevs något mer dekorativ. Halvkolonnerna binds här samman med ett utskjutande element vilket medför att det halvcirkelformade fönstret inte får samma naturliga koppling till själva porten. Därför har utrymmet mellan port och fönster getts en slätputsad yta med vissa profileringar. Dörrbladen byttes 1957.

Långhuset domineras av de nio höga fönstren, fem på norrsidan och fyra på sydsidan. Dessa är indelade i nio bågar innehållande blyspröjsade rutor med antikglas, fönstren är stormsäkrade. Det halvrunda korets två fönster är av samma typ. De kraftfulla solbänkarna upplevs mindre passande eftersom de är cementerade vilket ger en speciell struktur och ett fullt åldrande.

Den utskjutande takfoten av trä är brunmålade och enkelt profilerade. Stuprören är moderna, ej av koppar.

Exteriöra förändringar

Kyrkan har i huvudsak bibehållit sin ursprungliga arkitektoniska utformning. Däremot har några påtagliga ingrepp utförts som förändrat dess karaktär. Dessa åtgärder utfördes i samband med 1900-talets två stora renoveringar. Arkitekterna M. Bredal och J. Dahl ansvarade för 1921 års stora upprustningsprogram vilket för exteriören innebar att spåntaket ersattes med plåt samt att sakristian erhöll egen ingång i öster.

Vid 1957 års renovering valde man att byta ut samtliga elva höga fönster på långhus och kor. De ursprungliga fönstren var indelade i fem bågar varav en var halvrund (se tornfönstret), de nya innehöll nio bågar. Eventuellt åtgärdades även solbänkarna vid detta tillfälle. Väst- och sydportalen fick nya dörrblad av modernt snitt, samtidigt murades ingången till sakristian igen detta år eftersom dess funktion flyttades till ett nyskapat utrymme under läktaren.

När den putsade och starkt utskjutande sockeln tillkom är osäkert, eventuellt 1957. Dess ansenliga bredd har skapat en hylla som ter sig iögonfallande och oproportionerlig.

Om bytet av fönster och dörrar var nödvändigt borde man försökt följa det ursprungliga utseendet. Under en begränsad renovering av tornet 2005 revs all handhyvlad panel bort från lanterninen och ersattes med vanligt råsågat virke. Åtgärden var högst ovarsam och onödig.

Interiör

Kyrkorummet upplevs sammanhållet och funktionellt vilket till stor del kan härledas till den välbevarade inredningen. Färgsättningen härstammar i huvudsak från 1957 men kulörerna är milda och välkomponerade. Här följer en beskrivning av kyrkointeriören med början i vapenhuset.

Vapenhuset upplevs förhållandevis litet i jämförelse med andra nyklassicistiska kyrkor. Detta beror delvis på att trappan till läktaren har bibehållits samt att sydväggen försetts med modern skåps- och garderobsinredning. Under läktartrappan är el-centralen placerad, utrymmet nås ovanligt nog via en dubbeldörr med spegelindelning vilket kan tyckas onödigt påkostat. Golvet består av slipade kalkstensplattor medan taket utgörs av gråmålade brädor. Lampan i taket är mycket enkel med helglasade sidor.

Porten mot kyrkorummet är av en traditionell modell där de båda dörrbladen är indelade i vardera tre speglar. Tillkomsten av läktarunderbyggnader 1957 innebar att en djup korridor skapades under läktaren med dubbeldörrar i dess båda ändar. Via denna nytillkomna, rumsliga korridor nås sakristian som är förlagd i det norra rummet medan lokalen för söndagsskola/konfirmation ligger i det södra. Sex av de kolonner som bär läktaren hamnade i denna

korridor. De är starkt vinröda där kapitälerna försetts med förgyllda detaljer, de djupa kannelyrerna har ingen avvikande färg.

Sakristian som tillskapades 1957 i den norra läktarunderbyggnaden inreddes med altare, piscina och textilskåp. Det södra rummet har en inredning anpassad efter diverse skilda verksamheter, här finns bl.a. ett mindre altare. Kolonnerna i de båda rummen är helt gråmålade förutom bas och kapitäl som har en blågrönaktig kulör. Läktarunderbyggnadernas väggar utgörs av vitmålad panel som delats in i sektioner. Svängdörrarna ut mot själva kyrkorummet består till största del av råglastäckta ytor.

I långhuset är bara fyra av kolonnerna som läktaren vilar på synliga. Till skillnad från de övriga har kannelyrerna på dessa förgyllts. Läktarbarriären, med sitt starkt utskjutande, halvrunda mittparti, är uppdelad i nio spegelfält med förgyllda ramar där mittspegeln innehåller en förgylld lyra. Utmed barriärens överkant löper ett listornament i form av ett tandsnitt.

Bänkkvarteren är uppdelade i tre sektioner, två i söder och en i norr. De är slutna utmed mitt- och tvärgångar men öppna mot sidogångarna. Bänkdörrarna upptas av ett spegelfält med förgylld ram där färgsättningen utgörs av en ljusblå och en mörkrosa kulör. Mellan varje bänkdörr är kanelerade pilastrar i grått som skapar en tilltalande inramning av spegelfälten. En tandsnittliknande fris löper utmed bänksidornas övre kant.

Det norra bänkkvarteret innehåller sjutton bänkrader, det sydvästra fem och det sydöstra nio bänkrader. Bänkarna är försedda med mörkblåa sittdynor. En intressant detalj som ofta åtgärdats i andra kyrkor är att utrymme inte tillskapats kring predikstolen utan att bänkarna ansluter mycket tätt vilket omöjliggör ett passerande. Golvet i gångar och bänkkvarter är av träplank som fästs med smidd spik. Mörkblåa mattor ligger i mitt- samt tvärgångar.

I det tunnvalvda taket med sin behagliga gråblåa nyans hänger ett flertal ljuskronor. Takgesimsen är mörkgrå med en förgylld profilering. De sex mässingskronorna ovanför bänkkvarteren inskaffades vid renoveringen 1957. I mittgången hänger två stora, praktfulla, mässingskronor, den ena inköptes i samband med kyrkobygget medan den andra, som tyvärr saknar reflektorer, är ännu äldre.

Sydportalen innehar ett mycket litet vindfång med stengolv. Innerdörrarna har en traditionell uppdelning med tre spegelfält. I ovanliggande fönstersmyg har en vällingklocka som upphängts i en mindre träkonstruktion placerats. Invid sydväggen står även ett vackert ståndur vars tillverkningsår är okänt.

De kopplade fönstren som insattes 1957 saknar spröjs i innerbågarna. Fönsterbänkarna som också ersattes samma år består av släta kalkstenshällar. Predikstolen som är uppsatt på norrväggen nås via en rak trappa som ansluter från koret.

Koret upplevs som helt utformat efter altartavlan och dess magnifika omfattning, intrycket förstärks av den halvrunda östväggen. Altartavlans placering skapar ett djupperspektiv då den inte ligger an mot den bakre väggen. Det bakomliggande utrymme som därmed skapats fungerade tidigare som sakristia. Idag finns här viss textiltförvaring. Den numera igenmurade porten som upptogs 1921 har markerats tydligt i putsen.

Den breda och arkitektoniskt välkomponerade och intressanta altaromfattningen är uppbyggd kring fyra pilastrar med förgyllda kannelyrer. De två innersta bär ett entablement där en triangel med tillhörande strålfält är placerat i frontonens mitt. De två yttre pilastrarna är något lägre samt tillbakadragna vilket ger dem en mer underordnad position. Helheten är dock mycket tilltalande där kompositionen skapar ett påtagligt djup. Färgsättningen är i grått och guld där basen på pilastrarna partivis är starkt röda. På sidorna, mellan de båda pilastrarna, är två mässingslampetter med vardera sex armar är uppsatta. De båda lampetterna inköptes omkring 1930 och är inte elektrifierade.

Det fasta altaret är uppbyggt kring en enkel träkonstruktion, det upphöjda utrymmet innanför altarringen utgörs av ett gråmålat trägolvtäckning. Här ligger även en matta som skänktes 1938, den är vävd i s.k. flossateknik. Altarringen är täckt och utformad med halva balusterdockor och släta träytter däremellan. Knäfall och armstöd är klädda med rött tyg. Övrig färgsättning bygger på gråa kulörer där balusterdockorna även har förgyllda detaljer. Altarringen har två öppningsbara sektioner för att möjliggöra åtkomst till altaret. Höjdskillnaden är så påtaglig att ett trappsteg tillskapats i golvet vid varje öppning.

Slutna kyrkvärdsbänkar, som följer väggens rundning, finns utmed korets sidor. De är konstruerade med altarringen som förebild vilket innebär att dess täckta sidor består av samma typ av balusterdockor. Ovanför respektive kyrkvärdsbänk hänger en lampett med ståttlig ryggplåt. De elektrifierade 1966 men skänktes till kyrkan redan 1955. Övrig armatur i koret utgörs av två mässingskronor som inskaffades 1957.

Den medeltida dopfunten är uppställd på korets sydsida, invid står ett smitt dopljus. Mellan funten och den främre bänkraden står en enkel monter innehållande Karl XII:s bibel, tryckt 1707. De förhållandevis enkla psalmmummertavlorna är upphängda långt fram i koret dit de flyttades 1957. En konstruktionsdetalj som ger en påtaglig arkitektonisk verkan i koret utgörs av en förskjutning i murverket vilket skapar upplevelsen av en triumfbåge eftersom även innertaket formats utefter denna lösning.

Den stora kormattan som präglas av gråa och blåa nyanser är vävd i röllakansteknik. Den är komponerad av A. Sandberg i Växjö och skänkt till kyrkan 1958.

Läktaren som är förhållandevis liten nås endast via trappan i vapenhuset. Golvet är av trä och i taket hänger två mässingskronor. Det norra bänkkvarteret består av fyra öppna bänkrader medan vid det södra har endast två bevarats. Bänkarna är helt ursprungliga med hög rygg och kort sits vilket gör dem intressanta, de är högst obekväma. Läktaren domineras fullkomligt av orgelfasaden som når upp till innertaket. En äldre tramporgel står undanställd mot västväggen.

Trots att porten till tornkammaren är osynlig från kyrkorummet och stora delar av läktaren, är dess utformning ovanligt påkostad. En klassisk omfattning med kannelerade pilastrar bärande ett starkt utskjutande entablement med tandsnitt skapar intrycket av ett viktigt och monumentalt entréparti. Själva pardörren har en traditionell uppdelning med tre speglar i varje dörrblad.

Interiöra förändringar

Kyrkorummet har undgått större förändringar varvid dess ursprungliga karaktär kunnat bibehållas i hög grad. De interiöra renoveringar som utförts har varit varsamma där förändringsåtgärder främst varit kopplade till behovet av förbättrad bekvämlighet. Utrymmet

bakom altaret som fram till 1957 fungerade som sakristia hade egen ingång sedan 1921. När denna funktion upphörde murades porten igen men detta påverkade inte intrycket av kyrkorummet. Inför 1921 års renovering diskuterades behovet av sidogångar i bänkkvarteren. Åtgärden genomfördes men gångarna blev smala och inga bänkdörrar insattes som först föreslagits. Varje bänkrad blev avkortad för att möjliggöra tillskapandet av sidogångarna.

Den mest påtagliga omgestaltningen är uppförandet av läktarunderbyggnaderna 1957. Ett flertal bänkrader togs bort och de tillskapade rummen blev förhållandevis stora. I remissvar påpekades också att man uppfattade inbyggnaderna som alltför djupa. Endast fyra kolonner är efter åtgärden synliga från kyrkorummet. De nytillkomna väggarna är neutrala och smälter väl in med övrig inredning. Dock upplevs volymen som överdimensionerad då läktaren förlorat sin luftighet samtidigt som den uppkomna gången mellan norra och södra rummet känns lång och mörk.

Fram till 1957 var bänkarna uppdelade i fyra likartade kvarter. När bänkar frigjordes i samband med tillkomsten av läktarunderbyggnader användes med största sannolikhet några för att sätta igen den norra tvärgången. Därmed kom kyrkorummet att fortsättningsvis innehålla tre bänkkvarter.

Färgsättningen som även den härstammar från renoveringen 1957 upplevs harmonisk och passande. Visserligen präglades kyrkorummet tidigare av vitt, grått och guld men de kulörer som tillkom 1957 är milda och korresponderar väl med befintlig inredning. Vid 1998 års renovering målades innertaket i en något ljusare färg samtidigt som gesimsen erhöll en mörkare grå kulör. Innertakets gråblåa färg användes även på taket i vapenhuset och under läktaren.

Viktigare inventarier

Orgelfasad med tillhörande orgelverk från 1854 är av mycket stort kulturhistoriskt värde genom dess autenticitet och att den fortfarande kan brukas. Konstruktör var den sinnrike bonden Johannes Magnusson från Lemnhult som under 24 år uppförde hela 27 orgelverk. Av dem som uppsattes i Kronobergs län har orglarna i Vrå och Hemmesjö kyrka bevarats. Västbo orgelbyggeri genomförde en grundläggande renovering 1969 varefter den fick sin nuvarande disposition. Vid en renovering 1927 tillkom ett crescendoverk.

Altartavlan föreställande Jesu nedtagning från korset målades 1837 av officeren Salomon Andersson. Motivet är en kopia vars original målades av Rubens. Tavlan med sin klassiserande omfattning dominerar fullständigt kyrkorummet, den utgör även en avgränsning mellan koret och den ursprungliga sakristian som låg i ett utrymme bakom altaret.

Predikstolen som tillkom först 1854 är av ett traditionellt och tidstypiskt utförande. Korgen är uppdelad i tre speglar med skilda religiösa symboler av följande slag: Korslagda nycklar, lagtavlorna med överliggande kors samt en spegel med kalk, ankare och ett brinnande hjärta. Färgsättningen bygger på gråa kulörer med riklig förgyllning där dock speglarna följer bänkarnas färger med mörkrosa och ljusblåa ytor. Baldakinen är mycket smäcker och elegant med förgyllda draperier och tofsar utmed dess kant. Ett stort förgyllt strålfält med en mittplacerad triangel, innehållande ett målat öga, är uppsatt i innertaket. Baldakinen kröns av en stor urna vilket är ovanligt. På väggen mellan korgen och baldakinen hänger en vävnad som skänktes 1974.

Dopfunten utgör förmodligen kyrkans äldsta inventarium. Dess utformning är medeltida men efter att den frusit sönder och huggits om har karaktären grundligt förändrats. Inslag av ornamentik saknas. Dopfuntsinsatsen är tillverkad av konstsmiden Åke Wremp och skänktes till kyrkan 1954.

De båda kyrkklockorna göts under 1600-talet, lillklockan 1642 och storklockan 1668. Då den gamla kyrkan saknade torn hängde de i en närliggande klockstapel. Därefter flyttades de in i den nybyggda kyrkan. Klockorna som är av stort kulturhistorisk värde har tydliga inskriptioner som redovisar när och i vilket sammanhang de göts.

Kyrkogården

Kyrkogården sträcker sig i en syd-nordlig riktning där de utvidgningar som genomförts skett åt söder. I slutet av 1800-talet lades stenvuren runt den dåvarande kyrkogården, samtidigt planterades de lönnar som följer murens sträckning. Själva stenvuren är uppförd med stora släthuggna stenblock, kring de utvidgade områdena i söder har emellertid mindre stenblock nyttjats. Kyrkan ligger utmed ett höjdstråk vilket tydliggörs genom den påtagliga nivåskillnaden mellan den östra mursträckningen och nedanförliggande åkermark.

Bårhuset som uppfördes 1964 ligger vid kyrkogårdens sydöstra hörn. Stommen av betongsten är putsad och avfärgad i vitt. Det branta sadeltaket är klätt med svartmålad plåt. Ovanför den panelklädda dubbelporten är ett kors inhugget i putsen. Två små fönster finns på sydväggen. Strax intill bårhuset ligger ett modernt redskapsförråd.

Kulturhistorisk karaktärisering och bedömning

Vår kyrka är en typisk representant för den nyklassicistiska kyrkoarkitekturen. En uttalad enkelhet med rena linjer och en ytterst sparsmakad utformning ifråga om dekorativa element präglar exteriören. Efter att biskop Esaias Tegnér studerat ritningsunderlaget inför kyrkans byggande framförde han starka önskemål om att volymen skulle utökas. Detta accepterade inte församlingen varvid kyrkobyggnaden idag upplevs som välanpassad och måttlig i landskapsbilden. Detta i jämförelse med många andra byar som innehar kyrkor av ansenliga och närmast överdrivna dimensioner som byggdes vid denna tid.

Vid 1957 års stora renovering byttes fönster och portar vilket medförde en viss förvanskning av karaktären då antalet bågar per fönster utökades och dörrbladen gavs ett modernt intryck. Att taktäckningsmaterial har skiftat på kyrkor under 1900-talet är inte ovanligt, så skedde även i Vrå 1921. Spåntaket revs och ersattes med plåt, ur estetisk synvinkel hade en koppartäckning varit att föredra då färgen på plåten snabbt tappar sin lyster och tenderar att underhållas i begränsad omfattning. Lanterninens panel revs bort 2005 och ersattes med råsågade brädor vilket inte uppfattas från marken. Förändringen blir dock tydlig på nära håll och åtgärden får ur kulturhistoriskt synvinkel betraktas som olycklig.

Kyrkorummet upplevs proportionerligt och väl sammanhållet. Inredning är överlag i originalutförande där stor återhållsamhet präglat de renoveringar som utfördes under 1900-talet. Även i Vrå tillkom de läktarunderbyggnader som ofta utfördes vid interiöra kyrkorenoveringar under 1950-, 60- och 70-talet. De tillskapade rummen blev mycket djupa vilket konkret innebar att de flesta pelarna som bär läktaren gjordes osynliga från kyrkorummet. Ur proportionalitetssynpunkt är utförandet inte helt lyckat även om själva väggpartierna är diskreta ifråga om färgsättning och utformning. Fem bänkrader fick med anledning av denna

åtgärd plockas bort. Även om kyrkans bänkar är ursprungliga har ombyggnader och förändringar av kvartersindelningen utförts. Sidogångar tillskapas 1921 och 1957 bekvämlighetsanpassas bänkarna samtidigt som den norra tvärgången sätts igen. Den norra sidan kom därefter att bestå av ett enda bänkkvarter.

Koret är väldisponerat och av stort kulturhistoriskt värde då inredning och struktur bevarats. Den magnifika altaruppsättningen är ovanlig i sin uppbyggnad eftersom placeringen möjliggjorde att en sakristia kunde iordningställas bakom den breda omfattningen. Denna lösning som var något originell försvann 1957 genom att sakristian flyttades till den norra läktarunderbyggnaden. Åtgärden som ur ett byggnadshistoriskt hänseende var beklaglig påverkade emellertid karaktären i koret marginellt då utrymmet knappast uppfattades från kyrkorummet.

Färgsättningen har förändrats men dagens kulörer ger ett behagligt intryck som smälter väl in med kyrkorummets karaktär och tidsskikt. Framtida åtgärdsprogram bör vara mycket restriktiva vad gäller drastiska färgsättningsförslag då rådande komposition fungerar väl.

Förbindelsen till läktaren är fortfarande koncentrerad till trappan i vapenhuset. I samband med tillkomst av läktarunderbyggnader revs ofta dessa trappor varvid nya förlades i kyrkorummet. I Vrå skedde inte detta varvid ursprunglig trapplösning har bevarats även om själva trappan härstammar från 1969. Vapenhuset upplevs dock något trångt genom de skåp och klädhängare som tillkommit. En bättre lösning vore här att föredra.

Läktaren innehåller förutom den omistliga orgeln även äldre fasta bänkar som inte byggdes om 1957. Dessa bör bevaras på plats då de tydliggör hur enkelt och faktiskt obekvämt man satt i kyrkorna förr.

Händelseregister

- 1642 - Lillklockan gjuts
- 1668 - Storklockan gjuts
- 1836 - Kyrkan tas i bruk varvid den gamla rivs
- 1838 - Kyrkan invigs officiellt av biskop Esaias Tegnér
- 1854 - Orgeln byggs av Johannes Magnusson
 - Predikstolen tillkommer
- 1879 - Åskledare installeras
- 1885 - Kyrkogården utvidgas
- 1890 - Två värmeugnar beställs från Klavreströms bruk
- 1906 - Beslut om att den äldre dopfunten ska renoveras
- 1921 - Stor interiör och exteriör renovering
 - Rötskadade bjälkar i tornet ersätts
 - Ingång till sakristian upptas i öster
 - Spåntaket kasseras och ersätts med plåttäckning
 - Sidogångar tillskapas i kyrkorummet
 - Inredningen ommålas i grått, vitt och guld
- 1927 - Orgelverket omdisponeras och renoveras
- 1931 - Värmeugnarna byts ut mot två nya järnkaminer
- 1944 - Orgeln renoveras
- 1945-48 - Taket och ljudluckor målas

- Lanterninen repareras efter stormskador
- 1951 - Galvade stuprör uppsätts
- 1954 - Dopfuntinsats tillverkad av Åke Wremp, skänks till kyrkan
- 1956 - Två mässingslampetter skänks, tillverkade av Åke Wremp
- 1957 - Stor interiör renovering under ledning av arkitekten Sture Langö
 - Ny interiör färgsättning i grått och guld med inslag av blått och rosa
 - Läktarunderbyggnader tillkommer där sakristia och konfirmandrum förläggs
 - Sakristians flyttas och ursprungligt utrymme bakom altaret förses med skåp/hyllor
 - Kyrkan elektrifieras
 - Kaminerna tas bort
 - Omläggning av golvet i kyrkorummet
 - Bänkarna byggs om för att förbättra bekvämligheten samtidigt som avståndet mellan bänkarna utökas
 - Fem bänkrader tas bort för att möjliggöra inbyggnader under läktaren
 - Den norra tvärgången sätts igen, troligtvis med bänkar som hämtades från utrymmet läktaren
 - Altartavlan konserveras
 - Tio ljuskronor av mässing tillkommer, tillverkade av Åke Wremp
 - Samtliga fönster byts ut mot dubbelkopplade med blyinfattat antikglas
 - I fönsterbänkarna läggs kalkstenshällar
 - Ny sockel
 - Nya portar till väst- och sydentré
 - Nya dörrar till vapenhuset
 - Ny trappa till predikstolen
 - Psalmnummertavlorna flyttas
- 1964 - Kyrkogården utvidgas
- 1965 - Tre golvstakar i smide skänks till kyrkan
- 1968 - Bisättningskapellet uppförs
 - Förgyllningsarbeten på predikstol, läktare och altarring
- 1969 - Orgeln renoveras
 - Ny läktartrappa
- 1971 - Renovering av mässhaken från 1773
- 1983 - Bänkarna förses med sittdynor
- 1986 - Omfattande putsarbeten på tornet. Även långhusets västra gavel putslagas
 - Nya hängrännor på absiden
 - Taket målas och rostbehandlas
 - Målning av utvändiga träytor
- 1990 - Tillstånd till uppförande av personalbyggnad invid kyrkogården
- 1997 - Taket rostskyddsbehandlas och målas
 - Nya ståndrännor och stuprör
 - Delar av undertaket på långskeppets norrsida byts
- 1998 - Innertak och gesims målas
 - Innerväggar putslagas och avfärgas
 - Ytter- och innerbågar målas
 - Golv slipas och oljas
 - Inredningen tvättas och bättringsmålas
 - Nya el-installationer och radiatorer
- 2005 - Tornet putslagas och avfärgas. Södra och västra fasaden KC-färgades medan de två övriga avfärgades med KEIM silikat
 - Lanterninen förses med ny, råsågad, panel

- Tormtakets östra och norra sida erhåller ny plåttäckning, övriga ytor målades
- Bårhuset avfärgas med KEIM silikat

Källförteckning

Följande litteratur och arkiv har nyttjats i samband med vårdplansarbetet:

Antikvarisk- topografiska arkivet, Riksantikvarieämbetet i Stockholm.
Handlingar från Kungl. Byggnadsstyrelsen är inkluderade

Klipparkivet vid Smålands museum: Vrå kyrka

Topografiska arkivet vid Smålands museum: Ljungby kommun, Byggärenden, Vrå kyrka

Kyrkobyggnader 1760-1860: Del 2 Småland och Öland 1993

Vassi, Heidi, red, *Kyrkobyggnader i Kronobergs län* 1998

Vrå kyrka 150 år: Jubileumsskrift 1986